

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ

DOI : 10.33274/2079-4762-2023-54-2-7-17

JEL : F10, F14, F29, F42

УДК 339.5

Бочарова Ю. Г.,
д-р екон. наук,
професор

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua

Кожухова Т. В.,
д-р екон. наук,
професор

e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Іщенко О. В.,

e-mail: ishchenko_o@donnuet.edu.ua

магістрант

Машошин О. О.,
магістрант

e-mail: mashoshyn@donnuet.edu.ua

ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ У XXI СТОЛІТТІ

UDC 332.13(477)

Bocharova Yu. G.,
Doctor of Economic Sciences,
Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua

Kozhuhova T. V.,
Doctor of Economic Sciences,
Professor

e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

Ishchenko O. V.,
Master

e-mail: ishchenko_o@donnuet.edu.ua

Mashoshyn O. O.,
Master

e-mail: mashoshyn@donnuet.edu.ua

TARIFF REGULATION OF INTERNATIONAL TRADE IN THE XXI CENTURY

Мета. Мета дослідження полягає у аналізі стану та особливостей тарифного регулюванні міжнародної торгівлі у XXI столітті.

Методи. У процесі дослідження використано такі методи та прийоми пізнання: аналіз і синтез, індукція та дедукція (для обґрунтування значення та ролі тарифного регулювання міжнародної та зовнішньої торгівлі в XXI столітті, визначення факторів, що впливають на розвиток міжнародної торгівлі), узагальнення та систематизація (для обґрунтування стану та особливостей розвитку тарифного регулювання міжнародної торгівлі в XXI столітті), аналізу рядів динаміки (для ідентифікації тенденцій та закономірностей тарифного регулювання міжнародної торгівлі в 2006-2022 рр.), графічний (для наочного представлення особливостей динаміки тарифів країн СOT).

Результати. Установлено, що незважаючи на зміни, що відбуваються у міжнародній торгівлі в цілому, системі її регулювання зокрема тарифне регулювання продовжує залишатися основним санкціонованим засобом регулювання міжнародної та зовнішньої торгівлі. Визначено, що станом на 2022 рік міжнародна торгівля оцінюється у 30 трлн дол., у її структурі

переважає торгівля товарами, зокрема промисловими товарами. Обґрунтовано, що одним із аспектів лібералізації торгівлі є зниження тарифів або їх повна елімінація. Установлено, що у 2006-2021 рр.: зниження тарифів відбувалося значно повільніше, ніж у 1996-2005 рр.; фіксувалося зниження середніх застосовуваних тарифів в країнах СОТ на всі групи товарів із 10,1% у 2006 році до 8,9% у 2021 році; тарифи на сільськогосподарську продукцію були значно вищими, ніж тарифи на несільськогосподарську продукцію (14,8% проти 8% у 2021 році відповідно); середні тарифи, що застосовувалися до всіх категорій товарів в розвинених країнах були значно нижче, ніж в країнах, що розвиваються, та найменш розвинених країнах; середні застосовані тарифи розвинених країн зменшилися на 1,7%, країн, що розвиваються – на 1,7%, найменш розвинених країн – на 1,2%; найвищі середні тарифи фіксувалися в країнах Африки та Америки, найнижчі – в країнах Європи; частка безмитних товарів за режиму найбільшого сприяння у країнах СОТ постійно збільшувалася; мало місце незначне, але стале зменшення частки тарифних піків, що являють собою тарифи, що перевищують 15 відсотків; кількість торговельних угод, зокрема угод про преференційну торгівлю, постійно зростала, угоди охоплювали не тільки торгівлю товарами, але й торгівлю послугами тощо. Ідентифіковано, що станом на 2022 рік, як свідчить проведений аналіз даних СОТ: більшість країн СОТ мають середній зв'язаний тариф, значення якого не перевищує 50%; ставки середніх зв'язаних тарифів суттєво варіюються за країнами СОТ та групами товарів; середні зв'язані тарифи більшості країн СОТ на сільськогосподарську продукцію варіюються в межах 20-59%, на несільськогосподарську продукцію – 10-39%; середні тарифи, що застосовуються на сільськогосподарську продукцію – 10-19%, несільськогосподарську продукцію – до 10%; продовжують фіксуватися суттєві розбіжності між середнім зв'язаним тарифом та середнім значенням тарифів, що застосовуються; у більшості країн СОТ у структурі тарифів переважають адвалерні митні тарифи; фіксується суттєві країнові відмінності у кількості зв'язаних ставок мита, що використовуються; у переважній більшості країн СОТ ставки мита у режимі найбільшого сприяння застосовуються до великої кількості товарів – кількість товарів, до яких застосовуються ставки мита у режимі найбільшого сприяння, варіюється в межах 5000-10000.

Ключові слова: тарифне регулювання, СОТ, тариф, міжнародна торгівля, товари, сільськогосподарська продукція, несільськогосподарська продукція.

Постановка проблеми. Міжнародна торгівля у ХХІ столітті динамічно розвивається та залишається найбільш розвиненою формою міжнародних економічних відносин. Як свідчать дані Світової організації торгівлі, протягом 1950-2022 рр. обсяги світової торгівлі збільшилися більше, ніж у 43 рази, станом на 2022 рік оцінюється у понад 30 трлн дол. [8, 9].

Нарощення обсягів міжнародної торгівлі між країнами, що фіксується протягом 1950-2022 рр., відбувається під впливом поглиблення міжнародного поділу праці, розвитку міжнародного співробітництва, інтернаціоналізації, лібералізації та інституціоналізації міжнародних торговельних відносин

(Генеральна угода про тарифи та торгівлю, Світова організація торгівлі, Всесвітня митна організація тощо).

Зміна контексту розвитку міжнародних торговельних відносин детермінує не тільки суттєві зміни у структурі торгівлі, але й суттєві трансформації інструментів та загальної системи регулювання міжнародної торгівлі. Разом із тим, тарифне регулювання продовжує залишатися основним санкціонованим засобом регулювання міжнародної торгівлі, управління зовнішньою торгівлею сучасних країн світу, а отже потребує постійного моніторингу, аналізу та подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження особливостей розвитку міжнародної торгівлі в цілому, тарифного регулювання міжнародної та зовнішньої торгівлі зокрема є предметом досліджень цілої низки як українських, так і зарубіжних вчених: Андерсон К., Вільямс Б., Горн Г., Ляшевська В., Мавроїдіс П., Мартіне М., Міщенко Д., Подра О., Саггі К. та ін. [1, 2]; міжнародних інституцій: Світова організація торгівлі, Всесвітня митна організація, Конференція ООН з торгівлі та розвитку тощо. Незважаючи на суттєвий внесок як окремих дослідників, так і міжнародних інституцій у розвиток теорії та практики тарифного регулювання міжнародної торгівлі, багато аспектів цієї актуальної та багатоаспектної теми досліджені фрагментарно, потребують уваги наукової спільноти та подальшого розвитку. Одним таких аспектів, що становить сьогодні значний науковий та практичний інтерес, є аналізі стану та особливостей митно-тарифного регулювання міжнародної торгівлі у XXI столітті.

Мета статті. Мета статті полягає у визначенні особливостей тарифного регулювання міжнародної торгівлі у XXI столітті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчать дані Світової організації торгівлі, протягом 1950-2022 рр. обсяги світової торгівлі збільшилися більше, ніж у 43 рази [8, 9]. Станом на 2022 рік обсяг міжнародної торгівлі оцінюється у понад 30 трлн дол.

У структурі міжнародної торгівлі протягом усієї історії її розвитку переважає торгівля товарами, що знаходить відображення у порівняльних обсягах міжнародної торгівлі товарами та послугами. Так, станом на 2022 рік обсяги міжнародної торгівлі товарами оцінюються у 24,2 трлн дол, обсяг світової торгівлі послугами – 6,8 трлн дол.

У структурі міжнародної торгівлі товарами на сучасному етапі розвитку і в ретроспективі переважають промислові товари, на частки торгівлі цією групою товарів

припадає в середньому 62% від сукупного обсягу міжнародної торгівлі товарами.

У структурі промислових товарів переважають групи «інші промислові товари», «продукція хімічної промисловості», «офісне та телекомунікаційне обладнання».

У 2019-2022 рр. намітилася тенденція до зміни структури міжнародної торгівлі товарами – фіксується нарощення частки групи товарів «паливо та гірничодобувні продукти». Так, у 2019-2022 рр. частка зазначеної вище групи товарів у міжнародній торгівлі товарами збільшилася на 4% - з 17% у 2019 році до 21% у 2022 році.

Нарощення обсягів міжнародної торгівлі між країнами, що фіксується протягом усієї історії розвитку людства, відбувається під впливом поглиблення міжнародного співробітництва, інтернаціоналізації та лібералізації.

Одним із аспектів лібералізації торгівлі є зниження тарифів або їх повна елімінація. На важливості вирішення цього завдання для подальшої розбудови світогосподарської системи та проведенні систематичної роботи у цьому напрямі фокусує увагу Світова організація торгівлі. Як свідчить звіт зазначеної організації «World Tariff Profiles 2023» протягом 1930-1990 рр. середні застосовувані тарифи (мита) знизилися з 50 відсотків до «одичних цифр» [8].

Як свідчать дані Світової організації торгівлі, у 2006-2021 рр. зниження тарифів відбувалося значно повільніше, ніж у 1996-2005 роками, адже за результатами Уругвайського раунду переговорів, основні заходи та зниження тарифів вже були проведені. У 2006-2021 рр. фіксувалося зниження середніх застосовуваних тарифів в країнах СОТ на всі групи товарів із 10,1% у 2006 році до 8,9% у 2021 році (рис.1). Протягом періоду, що аналізується, тарифи на сільськогосподарську продукцію були значно вищими, ніж тарифи на несільськогосподарську продукцію (14,8% проти 8% у 2021 році відповідно).

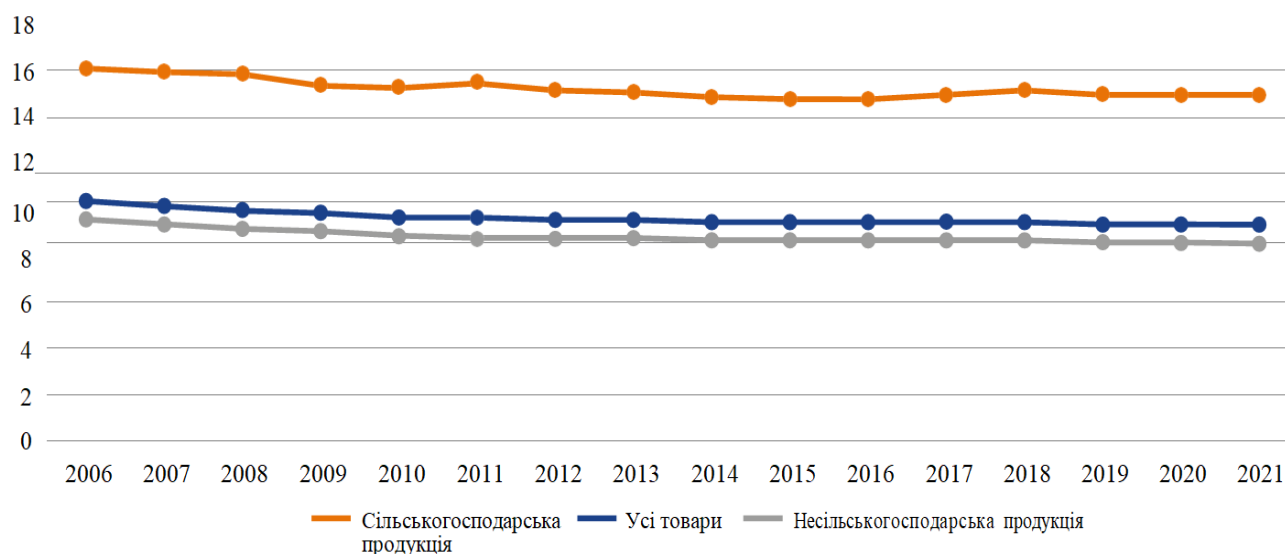

Рис. 1. Динаміка середніх застосовуваних тарифів країн СТО у 2006-2021 рр. у розрізі груп товарів (побудовано авторами за даними [8])

У 2006-2021 рр., як і в попередні періоди, середні тарифи, що застосовувалися до всіх категорій товарів в розвинених країнах були значно нижче, ніж в країнах, що розвиваються, та найменш розвинених країнах

(LDCs). При цьому темпи зниження тарифів також в зазначених групах країн були різними: найбільш динамічно знижувалися тарифи в розвинених країнах, найменш динамічно – в найменш розвинених країнах (рис.2).

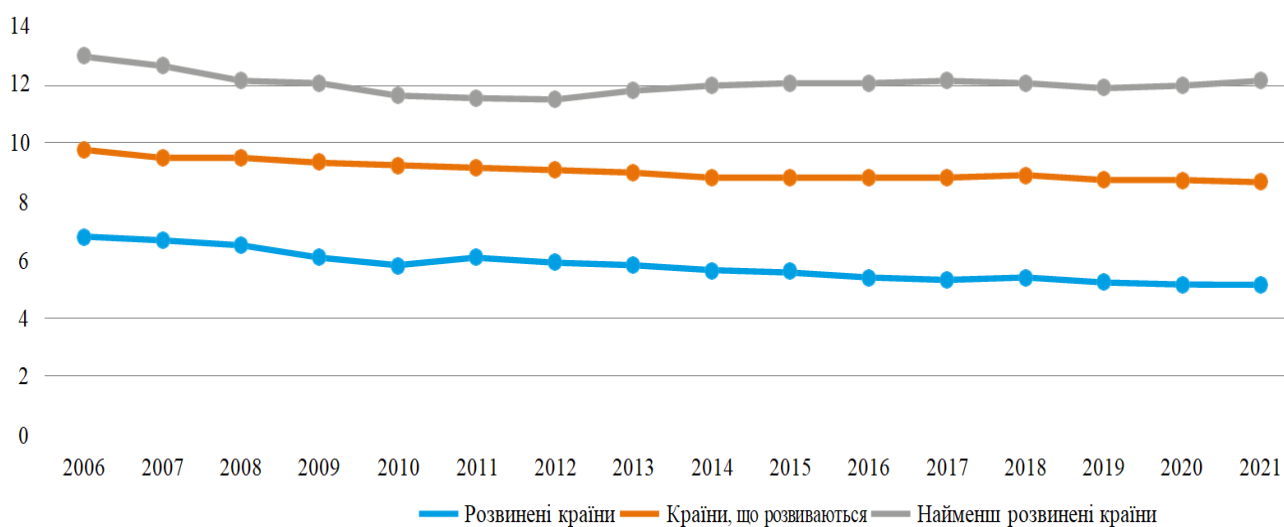

Рис. 2. Динаміка середніх застосовуваних тарифів країн СТО у 2006-2021 рр. у розрізі аналітичних груп країн (побудовано авторами за даними [8])

Протягом 2006-2021 рр. середні застосовані тарифи на всі види товарів в розвинених країнах знизилися з 6,9% у 2006 році до 5,2% у 2021 році; в країнах, що розвиваються – з 10% у 2006 році до 8,3% у 2021 році; в найменш розвинених країнах – з 13,2% у 2006 році до 12% у 2021 році. Таким чином,

протягом періоду, що аналізується, середні застосовані тарифи розвинених країн зменшилися на 1,7%, країн, що розвиваються – на 1,7%, найменш розвинених країн – на 1,2%.

У макрорегіональному вимірі також фіксувалися суттєві асиметрії зниження тарифів (рис.3).

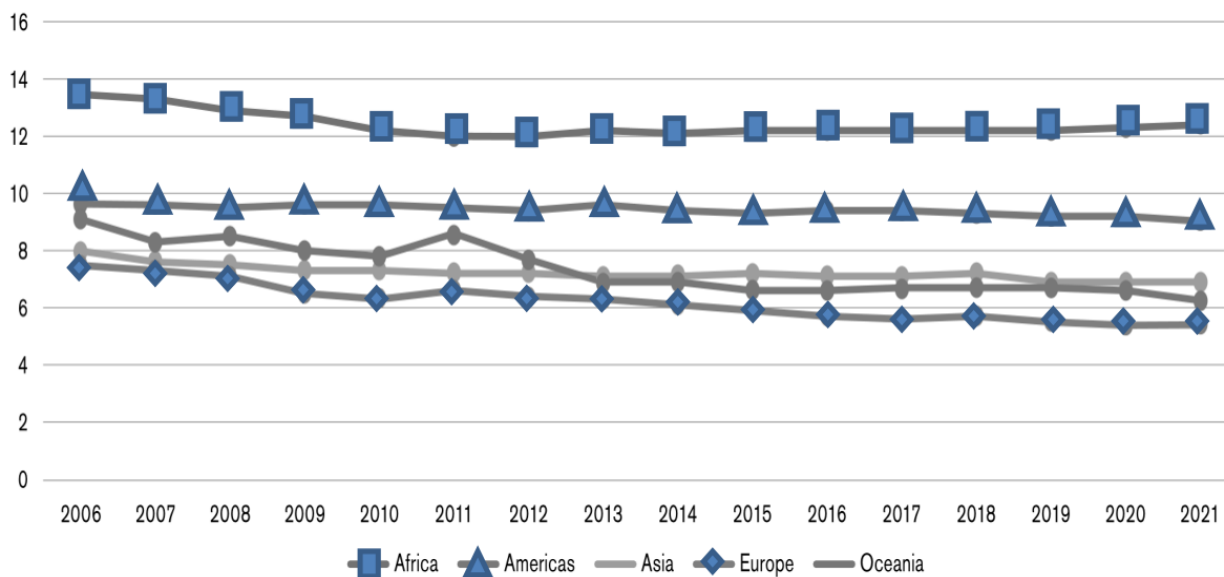

Рис. 3. Динаміка середніх застосовуваних тарифів країн COT у 2006-2021 рр. у розрізі макрорегіонів (побудовано авторами за даними [8])

Як свідчать дані рис 4, у 2006-2021 рр. найвищі середні тарифи фіксувалися в країнах Африки та Америки (Africa, Americas), найнижчі – в країнах Європи (Europe). Незважаючи на суттєві макрорегіональні відмінності у рівнях тарифів протягом 2006-2021 рр. фіксується зниження тарифів в усіх макрорегіонах. Так, у країнах Африки середні тарифи знизилися з 19,8% у 2006 році до 12,3% у 2021 році, країнах Америки – з 9,8% до 8,5%

відповідно, країнах Океанії (Oceania) – з 9,5% до 6% відповідно, країнах Азії (Asia) – з 8% до 6,5%, країнах Європи – з 7,7% до 5,8% відповідно.

Найбільш динамічно середні тарифи в розвинених країнах знижувалися на сільськогосподарські товари (Agriculture) – зниження становило 5%, в країнах, що розвиваються (Developing economies) – на несільськогосподарські товари (рис.4).

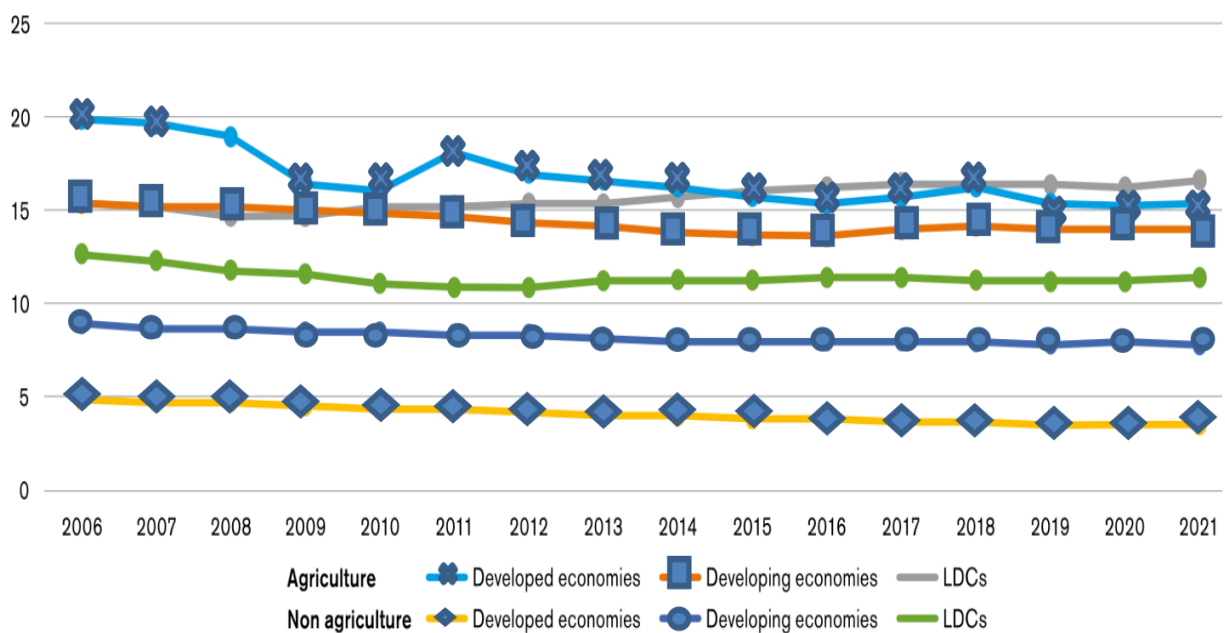

Рис. 4. Динаміка середніх застосовуваних тарифів країн COT у 2006-2021 рр. у розрізі аналітичних груп країн та груп товарів (побудовано авторами за даними [8])

Крім того, як свідчить дані Світової організації торгівлі, у 2006-2021 рр., частка безмитних товарів за режиму найбільшого сприяння у країнах СОТ постійно

збільшувалася. Так, якщо у 2006 році на частку безмитних товарів за режиму найбільшого сприяння припадало 20%, то у 2021 році – 24% (рис.5).

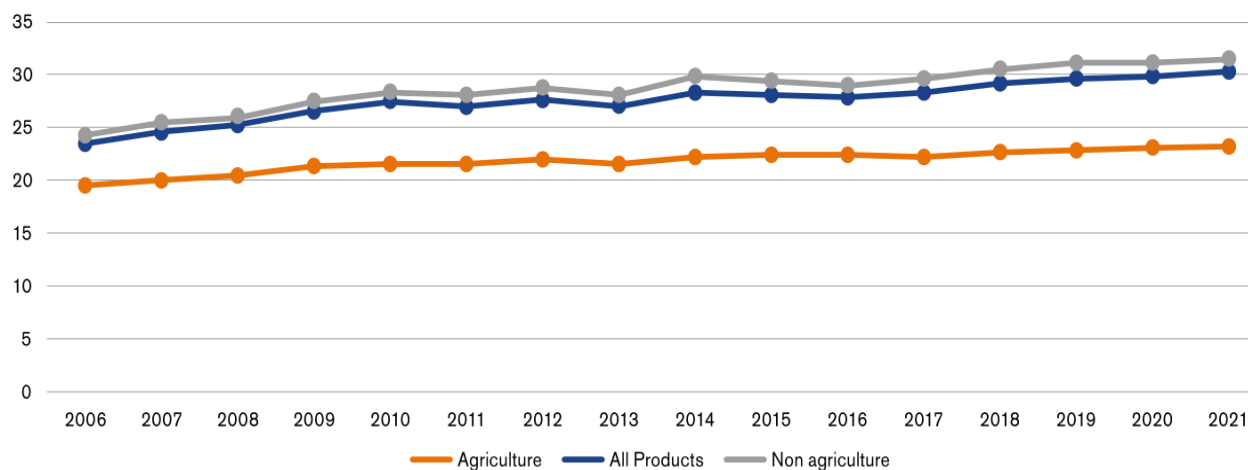

Рис. 5. Частка безмитних товарів за режиму найбільшого сприяння (побудовано авторами за даними [8])

Зазначені процеси йшли вкрай нерівномірно в розрізі товарних груп. Так, у 2006-2021 рр. частка безмитних несільськогосподарських товарів за режиму найбільшого сприяння збільшилася з 25% у 2006 році до 30,8% у 2021 році, то частка безмитних

сільськогосподарських товарів – з 20% до 24% відповідно.

У 2006-2021 рр. також мало місце незначне, але стає зменшення частки тарифних піків, що являють собою тарифи, що перевищують 15 відсотків (рис.6).

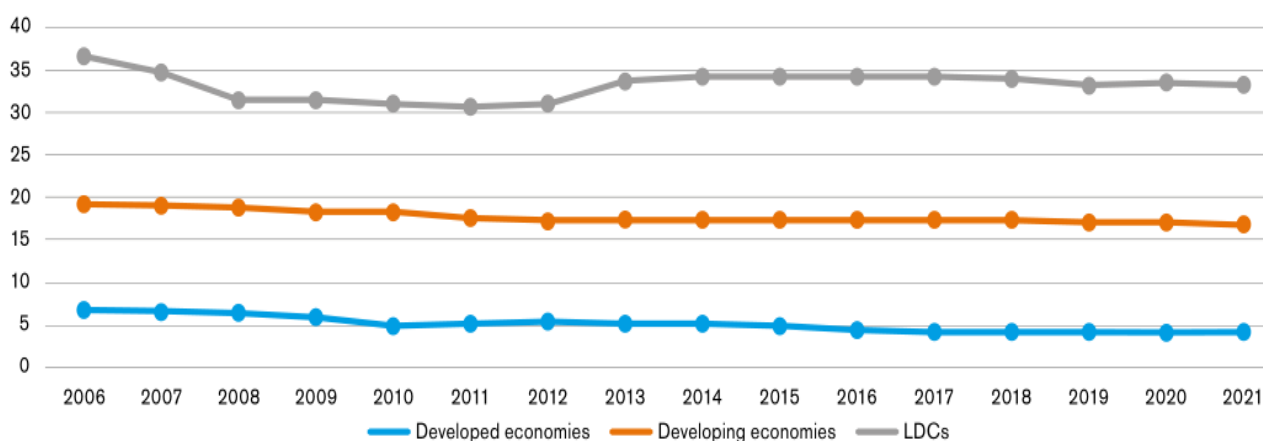

Рис. 6. Частка міжнародних тарифних піків за статусом розвитку, у відсотках (побудовано авторами за даними [8])

Протягом періоду, що аналізується, частка міжнародних тарифних піків зменшувалася як у розвинених країнах, так і у країнах, що розвиваються, найменш розвинених країнах. Найбільша частка і, відповідно, кількість тарифних піків мало місце в найменш

розвинених країнах – в середньому 35%, найменша – в розвинених країнах – в середньому 5%.

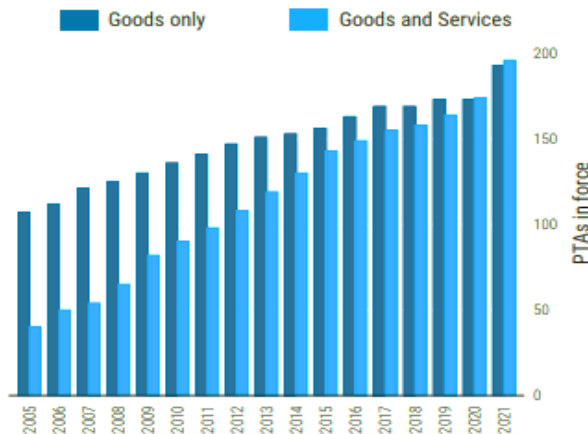
Зниженню тарифних піків сприяла не тільки загальна тенденція до лібералізації та діяльність СОТ, а також активізація концесії,

що являє собою діяльність щодо укладання домовленостей про певні пільги, уступки або переваги, які одна країна надає іншій у рамках торговельної угоди чи домовленості, спрямовані на зниження обмежень на торгівлю товарами чи послугами [11].

Як свідчать дані Конференції ООН з

торгівлі та розвитку – ЮНКТАД, кількість торговельних угод (Trade Agreement), зокрема угод про преференційну торгівлю (PTAs), протягом 2006-2021 рр. постійно зростає і охоплює не тільки торгівлю товарами (Goods only), але й торгівлю послугами (Goods and Services) (рис. 7).

Trade Agreements

Trade under PTAs

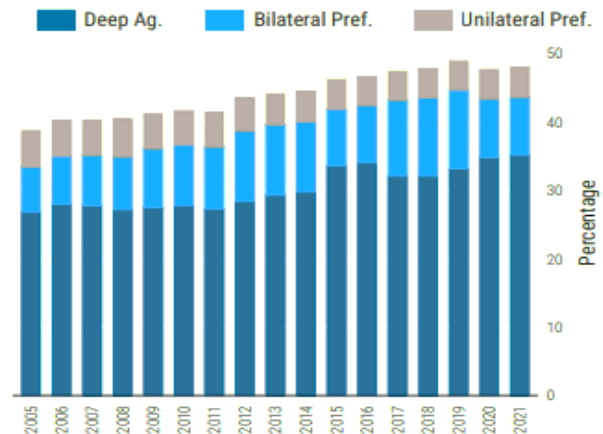

Рис. 7. Кількість структура торговельних угод між країнами про преференційну торгівлю (побудовано авторами за даними [9])

Так, у 2021 році міжнародна торгівля здійснювалася на основі майже 200 торговельних угод щодо товарів, 195 угод про торгівлю товарами та послугами одночасно.

Переважає більшість (майже 35%) таких угод носять форму угод про поглиблену торгівлю (Deep Ag.). Як свідчать дані ЮНКТАД, у 2006-2021 рр. кількість угод, що укладені на двосторонній основі (Bilateral Pref.) суттєво перевищує кількість угод, укладених на односторонній основі (Unilateral Pref.)

Разом із тим, як свідчать дані Світової організації торгівлі, у 2006-2021 рр. максимальні тарифи продовжували мати місце та визначати особливості розвитку внутрішніх та міжнародних товарних ринків, дуже чутливих секторів (рис. 8).

Найвищі максимальні тарифи були характерні для розвинених країн (developed economies) – понад 300% протягом зазначеного періоду, найнижчі – для найменш розвинених країн (LDCs) – менше 100%.

Станом на 2022 рік, як свідчить проведений аналіз даних СТО (проаналізовано 156 країн із 164 країн СТО)[3-12]:

Більше 80 країн, що становить більше 50% загальної чисельності країн СТО, мають середній зв'язаний тариф, значення якого не перевищує 50%; лише 5 країн характеризуються значенням середнього зв'язаного тарифу, що перевищує 100%: Бангладеш – 156,3%, Нігерія – 120,5%, Танзанія – 120%, Замбія – 106,7%, Гамбія – 103,1%.

Ставки середніх зв'язаних тарифів суттєво варіюються за країнами та групами товарів. Так, переважна більшість країн СТО – більше 120 країн СТО, незважаючи на рекомендації СТО, продовжують активно захищати внутрішні ринки сільськогосподарської продукції від іноземної конкуренції, використовуючи ставки мита. Так, станом на 2022 рік 25 країн СТО установили середній зв'язаний тариф на сільськогосподарську продукцію на рівні, що перевищує 100%; 14 країн – на рівні 80-99%, 8 країн – на рівні 60-79%, 22 країни – на рівні 40-59%, 40 країн – 20-39%, 20 країн – 10-19%.

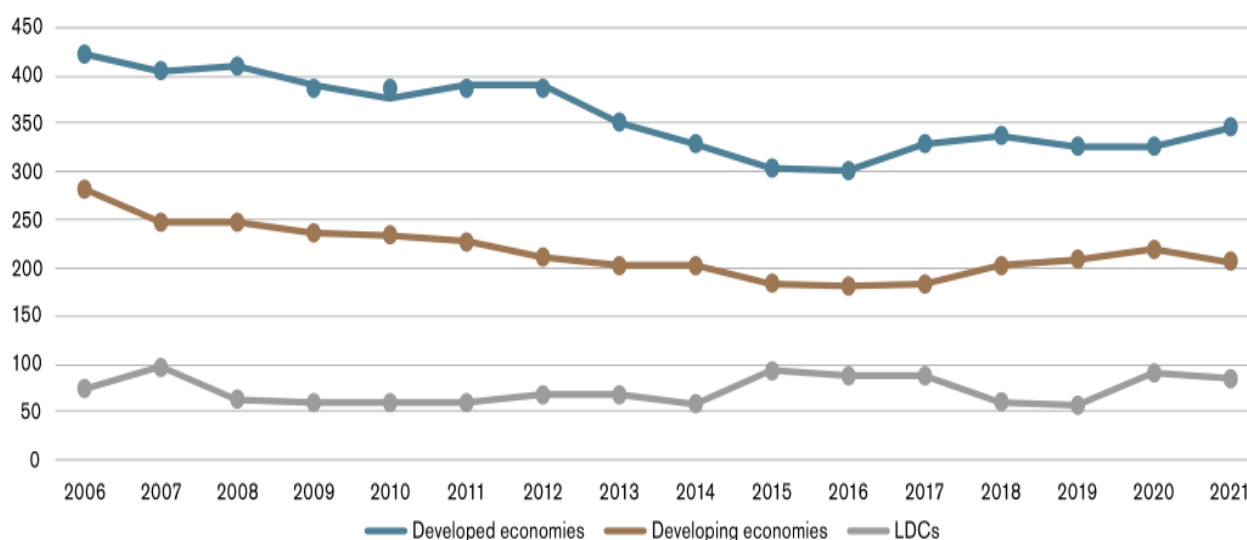

Рис. 8. Середній максимальний тариф у розрізі груп країн
(побудовано авторами за даними [9])

Така ситуація є достатньо закономірною, оскільки стан та особливості розвитку країнових ринків сільськогосподарської продукції суттєво впливають на продовольчу безпеку, є достатньо чутливими до іноземної конкуренції, а отже держави вживають заходи протекціоністського характеру.

Як свідчить проведений аналіз значна різниця в рівнях середніх зв'язаних тарифів між країнами свідчать про різні підходи до регулювання торгівлі сільськогосподарською продукцією та відображають різні ступені захисту внутрішніх ринків; промислово розвинені країни, що мають значний потенціал впливу на геоекономічні та геополітичні відносини, а також достатньо динамічно розвиваються, здебільшого використовують середній зв'язаний тариф на сільськогосподарську продукцію на рівні 1-19%.

Переважає більшість країн СОТ – 57 країн у 2022 році використовують середній зв'язаний тариф на несільськогосподарську продукцію на рівні 1-19%, промислово розвинені країни у своїй більшості використовують тариф на рівні до 10%.

Фіксуються суттєві розбіжності між середнім зв'язаним тарифом та середнім значенням тарифів, що застосовуються. Якщо середні зв'язані тарифи варіюються в межах 0-100+%, то середні тарифи, що застосовуються в країнах – 0-20+%, причому переважна більшість країн СОТ – 80 країн,

фактично застосовує середній зв'язаний тариф на рівні до 10%.

Середнє значення тарифів, що застосовується на сільськогосподарську продукцію в країнах СОТ суттєво варіюється. Здебільшого країни СОТ застосовують тариф на сільськогосподарську продукцію, що варіюється в межах 10-19% - митний тариф в зазначених межах на сільськогосподарську продукцію застосовують 74 країни СОТ. Найвищі тарифи на сільськогосподарську продукцію в межах СОТ встановлено та застосовується в Південній Кореї – 57%, найнижчий – Гонконзі, Макао та ін. – 0%.

Реально застосовувані ставки мита на несільськогосподарські товари в країнах СОТ значно нижчі за відповідні ставки на сільськогосподарські товари. Більшість країн СОТ для несільськогосподарських товарів застосовують середні ставки, значення яких є меншим за 10%. Так, середні застосовувані ставки на несільськогосподарські товари 88 країн СОТ знаходяться на рівні до 10%. Найвищі середні застосовувані ставки на несільськогосподарські товари застосовуються в Судані, найнижчі - Демократичній Республіці Конго, Гонконзі, Макао.

У більшості країн СОТ у структурі тарифів переважають адвалорні митні тарифи.

Фіксується суттєві країнові відмінності у кількості зв'язаних ставок мита, що використовуються. Розвинені країни

використовують, як свідчать дані таблиці Х достатньо широкий перелік зв'язаних ставок мита.

Станом на 2022 рік найбільша кількість зв'язаних ставок мита, що застосовуються, фіксується у Швейцарії – 6101, США – 1133; ЄС – 956, Сполученому королівстві – 804; найменша - Гонконг, Макао, Кірибаті – 1 ставка мита.

Ставки зв'язаних тарифів суттєво варіюються в межах країн СОТ, про що об'єктивно свідчить коефіцієнт варіації розмірів зв'язаних тарифів країн СОТ. У 78 країнах СОТ у 2022 році коефіцієнт варіації їх зв'язаних тарифів знаходиться в межах 100-500%, що свідчить про суттєву різницю у величині зв'язаних тарифів в межах окремих країн СОТ. Для порівняння незначна різниця в тарифах має місце лише в одній країні СОТ – Чилі, середня - Тимор-Лешті. Найбільша різниця в ставках зв'язаних тарифів, і, як наслідок, найбільше значення коефіцієнту варіації притаманне Сінгапуру – коефіцієнт варіації 4337, найменше - Гонконг, Макао, Кірибаті.

Найбільша частка безмитних товарів за режиму найбільшого сприяння має місце у таких країнах СОТ, як: Гонконг, Китай; Макао, Китай; Кірибаті; Сінгапур; Острів Кука; Бруней Даруссалам; Маврикій; Ісландія; Сейшельські Острови; Норвегія; Грузія; Канада; Папуа-Нова Гвінея; Ізраїль; Перу; Малайзія; Нова Зеландія; Тринідад і Тобаго; Шрі-Ланка; ПАР; Есватіні; Намібія; Ботсвана; Лесото; Ямайка; Панама; Домініканська Республіка; Албанія; Японія; Сполучене Королівство; Австралія; Коста-Рика; Колумбія; Гватемала; Гондурас; Нікарагуа; Сальвадор.

У переважній більшості країн СОТ ставки мита у режимі найбільшого сприяння застосовуються до великої кількості товарів – кількість товарів, до яких застосовуються ставки мита у режимі найбільшого сприяння, варіюється в межах 5000-10000.

Серед країн СОТ найбільша кількість ставок мита у режимі найбільшого сприяння застосовується у Тунісі – 17088 позицій, найменша – Сомалі – 5469 позицій.

Висновки. Таким чином, протягом 2006-2022 рр. країни СОТ суттєво скоротили свої середні тарифи, що сприяє лібералізації торгівлі в світі.

Установлено, що станом на 2022 рік, як свідчить проведений аналіз даних СОТ:

Більшість країн СОТ мають середній зв'язаний тариф, значення якого не перевищує 50%.

Ставки середніх зв'язаних тарифів суттєво варіюються за країнами СОТ та групами товарів.

Середні зв'язані тарифи більшості країн СОТ на сільськогосподарську продукцію варіюються в межах 20-59%, на несільськогосподарську продукцію – 10-39%. Середні тарифи, що застосовуються на сільськогосподарську продукцію – 10-19%, несільськогосподарську продукцію – до 10%. Таким чином, країни СОТ продовжують активно захищати внутрішні ринки сільськогосподарської продукції від іноземної конкуренції, використовуючи мито.

Продовжують фіксуватися суттєві розбіжності між середнім зв'язаним тарифом та середнім значенням тарифів, що застосовуються. Якщо середні зв'язані тарифи варіюються в межах 0-100+%, то середні тарифи, що застосовуються в країнах – 0-19%, причому переважна більшість країн СОТ фактично застосовує середній зв'язаний тариф на рівні до 10%.

У більшості країн СОТ у структурі тарифів переважають адвалорні митні тарифи.

Фіксується суттєві країнові відмінності у кількості зв'язаних ставок мита, що використовуються. Розвинені країни використовують достатньо широкий перелік зв'язаних ставок мита.

Ставки зв'язаних тарифів суттєво варіюються в межах країн СОТ, про що об'єктивно свідчить коефіцієнт варіації розмірів зв'язаних тарифів країн СОТ.

У переважній більшості країн СОТ ставки мита у режимі найбільшого сприяння застосовуються до великої кількості товарів – кількість товарів, до яких застосовуються ставки мита у режимі найбільшого сприяння, варіюється в межах 5000-10000.

Список літератури

1. Scopus. URL: <https://www.scopus.com>.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <https://www.nbuv.gov.ua/>
3. The evolution of market access over 16 years of “World Tariff Profiles”. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wtp_2023_special_topic1_e.pdf
4. World Tariff Profiles 2023. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_tariff_profiles23_e.pdf.
5. World Tariff Profiles 2009. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles09_e.pdf.
6. World Tariff Profiles 2019. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/world_tariff_profiles19_e.htm.
7. Global Trade Outlook and Statistics. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gtos_updt_oct23_e.pdf.
8. World Trade Statistical Review. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtsr_2023_e.pdf.
9. Key Statistics And Trends in Trade Policy 22. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2023d2_en.pdf.
10. Berenda S. V., Panova A. V. From overhang to policy space enhancement within WTO negotiations. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-20-pages-30-35.pdf.
11. International Export Regulations and Controls: Navigating the global framework beyond WTO rules. URL: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/international_exp_regs_e.htm.
12. Tariffs: more bindings and closer to zero. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm2_e.htm.

References

1. Scopus. Available at: <https://www.scopus.com>
2. *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Vernadsky National Library of Ukraine]. Available at: <https://www.nbuv.gov.ua/>
3. The evolution of market access over 16 years of “World Tariff Profiles”. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wtp_2023_special_topic1_e.pdf
4. World Tariff Profiles 2023. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_tariff_profiles23_e.pdf.
5. World Tariff Profiles 2009. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles09_e.pdf.
6. World Tariff Profiles 2019. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/world_tariff_profiles19_e.htm.
7. Global Trade Outlook and Statistics. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gtos_updt_oct23_e.pdf.
8. World Trade Statistical Review. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtsr_2023_e.pdf.
9. Key Statistics And Trends in Trade Policy 22. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2023d2_en.pdf.
10. Berenda S. V., Panova A. V. From overhang to policy space enhancement within WTO negotiations. Available at: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-20-pages-30-35.pdf.
11. International Export Regulations and Controls: Navigating the global framework beyond WTO rules. Available at: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/international_exp_regs_e.htm.
12. Tariffs: more bindings and closer to zero. Available at: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm2_e.htm.

Objective. The objective of our study is to analyse the status and peculiarities of tariff regulation of international trade in the XXI century.

Methods. The following methods and techniques of cognition were used in the research process: analysis and synthesis, induction and deduction (to substantiate the importance and role of tariff regulation of international and foreign trade in the XXI century, to identify factors influencing the development of international trade), generalisation and systematisation (to substantiate the state and peculiarities of the development of tariff regulation of international trade in the XXI century), analysis of time series (to identify trends and patterns of tariff regulation of international trade in 2006-2022), graphical (for visual representation of the peculiarities of tariff dynamics in WTO countries).

Results. The article notes that despite the changes that have taken place in international trade in general and in the system of its regulation in particular, tariff regulation remains the main authorised means of regulating international and external trade. By 2022, international trade is expected to reach USD 30 trillion, with trade in goods, especially manufactured goods, dominating the structure. It is established that one of the aspects of liberalising trade is to reduce or eliminate tariffs. It is noted that the reduction of tariffs is much slower in the period 2006-2021 than in the period 1996-2005. Average applied tariffs in WTO countries for all product groups will decrease from 10.1% in 2006 to 8.9% in 2021; tariffs on agricultural products will be significantly higher than on non-agricultural products (14.8% vs. 8% in 2021); average tariffs applied to all product groups were significantly lower in developed countries than in developing countries and LDCs; average tariffs applied by developed countries decreased by 1.7%, by developing countries by 1.7% and by LDCs by 1.2%; the highest average tariffs were recorded in Africa and the Americas and the lowest in Europe; the share of duty-free goods under the most favoured nation regime in the WTO countries has been steadily increasing; there has been a slight but steady decline in the share of tariff peaks, which are tariffs exceeding 15 per cent; the number of trade agreements, including preferential trade agreements, has been growing steadily, with agreements covering not only trade in goods but also trade in services, etc. According to the analysis of WTO data, in 2022 most WTO countries have an average bound tariff not exceeding 50%; average bound tariffs vary significantly across WTO countries and product groups; average bound tariffs for most WTO countries range from 20-59% for agricultural products, 10-39% for non-agricultural products; average applied tariffs for agricultural products range from 10-19%, up to 10% for non-agricultural products; significant discrepancies between average bound tariffs and average applied tariffs remain; in the majority of WTO countries, ad valorem tariffs dominate the tariff structure; there are significant differences between countries in the number of bound tariffs applied; in the vast majority of WTO countries, MFN tariffs are applied to a large number of products - the number of products subject to MFN tariffs varies between 5000 and 10000.

Key words: tariff regulation, WTO, tariff, international trade, goods, agricultural products, non-agricultural products.

Надійшла до редакції: 07.12.23